BAAC Vlaanderen
Programma van maatregelen

Archeologienota

Izegem, Blekerijstraat

Deel 2: Programma van Maatregelen

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Inhoud

1 Administratieve gegevens 1
2 Overzicht maatregelen 1
3 Gemotiveerd advies 2
3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein 2
3.2 Waardering archeologische vindplaatsen 2
3.3 Impactbepaling 2
3.4 Bepalingen van de maatregelen 2
3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek 2
3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek 3
3.4.3 Bepalingen van maatregelen 3
4 Programma van Maatregelen 4
4.1 Onderzoeksopdracht 4
4.1.1 Afbakening opgravingszone 4
4.1.2 Onderzoeksdoelstellingen 4
4.1.3 Onderzoeksvragen 4
4.2 Onderzoeksstrategie en methode en technieken 5
4.2.1 Algemene onderzoeksmethode 5
4.2.2 Specifieke methodologie 5
4.2.3 Natuurwetenschappelijk onderzoek 7
4.2.4 Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen onderzoekstechnieken en specifieke methode 7
4.3 Technisch kader 7
4.3.1 Termijn 7
4.3.2 Begroting (raming) 7
4.3.3 Personeelseisen 8
4.4 Deponering en conservatie archeologisch ensemble 8
4.5 Randvoorwaarden 8
4.6 Verwijderen van ruderale vegetatie 9

1 Administratieve gegevens

Algemeen	
Naam site	Izegem, Blekerijstraat
Ligging	Blekerijstraat, gemeente Izegem, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	Izegem, Afdeling 1, Sectie C, Percelen 663E partim, 663F partim, 677C partim, 679C, 679E, 681C partim
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0863
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Landschappelijk bodemonderzoek (2021J122) Proefsleuvenonderzoek (2021I167)

Actoren	
Auteur	Christine Swaelens & Charlotte Desmet, met bijdrage van Niels Janssens
Betrokken actoren	/
Betrokken derden	Willem Hantson (Erfgoedconsulent IOED RADAR)

Plangebied	
Oppervlakte plangebied	4.575 m²
Oppervlakte advieszone	4.575 m²
Kartering gewestplan	woongebied

2 Overzicht maatregelen

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Opgraving	**4.575 m²**	**Na aktename van Nota**	**Na verwijderen van ruderale vegetatie tot op het maaiveld**

3 Gemotiveerd advies

3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Verspreid over het plangebied werden verschillende sporen en sporenclusters aangetroffen. Op het aanlegvlak werden slechts enkele aardewerkfragmenten handgevormd en gedraaid aardewerk aangetroffen. Het vondstmateriaal kan bijgevolg niet als chronologische marker gehanteerd worden.

3.2 Waardering archeologische vindplaatsen

De bodemkundige gegevens uit het landschappelijk bodemonderzoek werden tijdens het proefsleuvenonderzoek bevestigd. Er was over het hele terrein een bouwvoor aanwezig van 45 à 50 cm dik. Daaronder bevonden zich AC- of C/A-horizonten. Vermoedelijk is hier eerder sprake van een oude bouwvoor of betreft het een colluviumpakket gezien de aanwezige helling binnen het plangebied. Plaatselijk werd een restant van een ijzer- en klei-aanrijkingshorizont (B-horizont) aangetroffen. De kans op het aantreffen van een *in situ* steentijdsite is bijzonder laag.

Bij de uitvoering van het bureauonderzoek werd de omgeving gescand op de aanwezigheid van archeologische waarden. Dit gaf aan dat rondom het projectgebied weinig archeologische vindplaatsen gekend zijn, waarbij archeologisch terreinonderzoek vooralsnog beperkt is gebleven. Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat zich binnen de grenzen van het plangebied een waardevolle sporensite bevindt, met een hoog potentieel op kenniswinst voor de ruime omgeving, gezien de regio slechts geringe archeologische indicatoren bezit.

3.3 Impactbepaling

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van een nieuwe verkaveling. Deze bestaat uit elf ééngezinswoningen met een rijweg en een groenzone en infiltratiebekken. Aangezien het om een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden gaat, wordt uitgegaan van een volledige verstoring.

3.4 Bepalingen van de maatregelen

3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Het uitgevoerde vooronderzoek heeft zijn doelstelling, namelijk het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, bereikt. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd een archeologisch waardevolle site aangetroffen. Het betreft o.a. paalkuilen, grachten en greppels en kuilen waarvan de functie nog niet gekend is. Uit slechts één spoor werd aardewerk verzameld dat slechts algemeen in de middeleeuwen gedateerd kan worden. Het kennispotentieel dat bekomen kan worden is uiterst waardevol gezien de huidige stand van het onderzoek in de regio vrij beperkt is. De resultaten van de opgraving binnen onderhavig plangebied kunnen de kennis in de omgeving aanzienlijk uitbreiden.

3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is er voldoende informatie over de aanwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder onderzoek de beslissingsboom[1] is verder onderzoek bijgevolg aangewezen. Het vooronderzoek is hierbij volledig en een programma van maatregelen voor opgraving is van toepassing.

3.4.3 Bepalingen van maatregelen

Mogelijkheden behoud in situ

De geplande bodemingrepen verstoren zeker archeologisch waardevolle restanten. Deze bodemingrepen zijn plaats specifiek en essentieel binnen de uitvoer van de beoogde bouwwerkzaamheden. De bodemingrepen kunnen met andere woorden niet verplaatst of geannuleerd worden. Behoud *in situ* van de vindplaatsen is bijgevolg uitgesloten. Er moet worden overgegaan op een andere wijze van de realisatie van de kenniswinst van de vindplaats.

Realisatie potentieel op kenniswinst vindplaats

De realisatie van het potentieel op kenniswinst bij de vindplaats kan niet bekomen worden door een verdere uitwerking van de reeds aangelegde archeologische ensembles. Enkel een bijkomend archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem kan het volledige potentieel van het bodemarchief aan het licht brengen en de kenniswinst die dit potentieel met zich meebrengt realiseren.

Keuze en motivatie onderzoeksmethode

Aangezien het vooronderzoek op basis van het Verslag van Resultaten volledig kan beschouwd worden, en behoud *in situ* van de waardevolle archeologische vindplaatsen uitgesloten is, dienen de aanwezige archeologische resten aan de hand van een opgraving onderzocht worden.

Opgraving

De advieszone voor de opgraving omvat het volledige areaal van het onderzoeksterrein waar binnen het kader van de omgevingsvergunning bodemingrepen gepland zijn. Gezien een verkaveling gerealiseerd zal worden, dient er uitgegaan worden van volledige verstoring van de bodemopbouw. De aangetroffen waardevolle archeologische vindplaatsen situeren zich op een hoogte tussen + 24,04 m TAW en + 25,60 m TAW (ca 50 à 60 cm –mv).

[1] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

4 Programma van Maatregelen

4.1 Onderzoeksopdracht

4.1.1 Afbakening opgravingszone

Het volledige plangebied dient archeologisch onderzocht te worden.

Gegevens vervolgonderzoek

- Oppervlakte advieszone: 4.575 m²
- Oppervlakte onderzoeksterrein: 4.575 m²

4.1.2 Onderzoeksdoelstellingen

De resultaten van de opgraving kunnen meer inzicht geven in de aard van bewoning en activiteiten in het plangebied en de omgeving ervan. Daarbij wordt ook nagegaan hoe het landschap is ingericht. Dit alles moet meer inzicht verschaffen in de geschiedenis van het plangebied als onderdeel van de historische ontwikkelingen in de ruimere regio.

4.1.3 Onderzoeksvragen

Nederzetting:
- Wat is de omvang en de begrenzing van de nederzetting?
- Wat is de aard van vindplaats?
- Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?
- Wat is de ruimtelijke inrichting (erven) van het nederzettingsterrein, eventueel in verschillende fasen?
- In hoeverre kunnen er gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?

Funeraire resten (Indien aanwezig):
- Wat is de aard en datering van de funeraire resten op de vindplaats?
- Kunnen de funeraire resten geassocieerd worden met de andere sporen binnen het plangebied?
- Kunnen deze in een bredere context geplaatst worden met sites in de nabije omgeving? Betreft het een grotere funeraire site of geïsoleerde begravingen.

Materiële cultuur:
- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?
- Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en welke verschillen zijn aanwijsbaar?
- Zijn er bepaalde activiteiten af te leiden op basis van het vondstmateriaal? Wijzen de vondsten op bepaalde artisanale activiteiten of eerder op een normale bewoningssite?

Aanbevelingen:
- Welke onderzoeken zijn in de toekomst nog mogelijk en wenselijk, op basis van het uitgevoerde assessment van het vondstenmateriaal?
- Welke conserveringsmaatregelen moeten genomen worden om een goede bewaring en toekomstig onderzoek te garanderen?
- Strekt de site zich nog uit naar de aanpalende percelen?

4.2 Onderzoeksstrategie en methode en technieken

In volgende paragraaf wordt de aangewezen onderzoekstrategie, -methode en -technieken toegelicht. De locatie van het onderzoek werd reeds bepaald in bovenstaande paragraaf.

4.2.1 Algemene onderzoeksmethode

Er wordt aangeraden om zo groot mogelijke oppervlaktes in een enkele beweging bloot te leggen. Op deze manier kunnen de interne relaties tussen afzonderlijke sporen zichtbaar gemaakt worden. Doch moet bij het kiezen van de oppervlakte van de werkputten gekozen worden voor een dergelijke omvang dat ze niet té groot worden en de sporen te lang onderworpen zijn aan degradatie door mogelijke regen, droogte of vorst.

Boven- en ondergrond blijven gescheiden tijdens het afgraven, zodat deze ook in de juiste volgorde kunnen teruggebracht worden na afronding van het onderzoek. Op het grootste deel van de opgraving dient slechts één vlak aangelegd worden.

Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kranen en grondverzet enerzijds en opgravingsploegen anderzijds. Opengelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met kraan of ander zwaar materiaal. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is.

Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15.

4.2.2 Specifieke methodologie

Technische beperkingen en werkveiligheid

Bij de uitvoering dient rekening gehouden te worden met de bomen die bij de werken beschermd moeten blijven. Dit door voldoende afstand te bewaren van de bomen.

Werfinrichting en voorbereidende werkzaamheden

De plaatsing van keet en container dient te gebeuren in samenspraak met opdrachtgever.

Registratie bodem en stratigrafie

Gezien reeds voldoende referentieprofielen zijn gedocumenteerd tijdens het proefsleuvenonderzoek is de aanleg van bijkomende profielen volledig te bepalen door de veldwerkleider. Indien het

noodzakelijk wordt geacht voor de juiste interpretatie van sporen of structuren, kunnen deze alsnog aangelegd en gedocumenteerd worden. Bij erfgreppels en andere lineaire structuren die de opgravingszone uitlopen, wordt een profiel aangeraden om de relatie met de bodem te kunnen bepalen.

Archeologische niveaus

Het bodemarchief omvat één archeologisch relevant niveau, nl. onmiddellijk onder de bouwvoren (en onder plaatselijke B-horizont). De aangetroffen waardevolle archeologische vindplaatsen situeren zich op een hoogte tussen + 24,04 m TAW en + 25,60 m TAW (ca 50 à 60 cm –mv).

Spoorregistratie

Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er kunnen enkele diepe waterdragende structuren verwacht worden. Indien deze worden aangetroffen, is het van belang in bronbemaling te voorzien. Hier dienen bij het documenteren alle nodige veiligheidsmaatregelen getroffen te worden.

Na aanleg van het vlak ter hoogte van spoor S9001, dient er bijzondere aandacht geschonken te worden aan de onderzoeksmethode voor deze structuur, waarvan de exacte functie nog onduidelijk is.

Vondsten

Vondsten worden gescheiden ingezameld per spoor en per vondstcategorie. Bij het met de hand inzamelen van vondsten wordt compleetheid nagestreefd. Een uitzondering op de regel dat alle vondsten worden ingezameld, met name door het niet inzamelen of selectief inzamelen van bepaalde vondsten of vondstcategorieën, kan gemaakt worden op basis van de vondstendensiteit of -aard, en de vraagstellingen uit de bekrachtigde archeologienota, de bekrachtigde nota, de toelating, of de voorwaarden bij deze drie. Ingezamelde vondsten worden nooit op het terrein achtergelaten.

Metaaldetectie

Het aangelegd vlak wordt met een metaaldetector geprospecteerd, zodat vondsten gelokaliseerd worden voordat zij tevoorschijn komen. Het gebruikte apparaat beschikt over een functie voor metaaldiscriminatie en een functie om storende achtergrondsignalen te onderdrukken of filteren. Metaalvondsten die zich in sporen bevinden, worden ingezameld bij het couperen of uitgraven van het spoor. Vondsten die ingezameld worden bij het aanleggen van het vlak en die niet aan een spoor toegeschreven kunnen worden, worden op het vlakplan aangeduid met hun vondstnummer.

4.2.3 Natuurwetenschappelijk onderzoek

Binnen de voorgestelde opgraving dient ook aandacht te gaan naar het natuurwetenschappelijke onderzoek.

De veldwerkleider beslist op welke manier de staalname wordt aangepakt en of het nodig is een natuurwetenschapper te betrekken, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hoofdstuk 20 in de Code van de Goede Praktijk bespreekt uitvoerig het natuurwetenschappelijke onderzoek bij opgravingen. Voor bemonsteringsstrategie wordt verwezen naar hoofdstuk 20.3 van de Code van Goede Praktijk.

Ook het assessment van de staalnames gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk. De relevante stalen worden bepaald na advies van de gespecialiseerde laboratoria, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De toegepaste staalname-strategie en noodzaak tot conservatie wordt bepaald door de archeoloog-veldwerkleider, indien nodig in samenspraak met specialisten.

4.2.4 Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen onderzoekstechnieken en specifieke methode

Indien bij het veldwerk van de voorgestelde methode wordt afgeweken, op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering. indien de aanpak dient te worden aangepast tijdens het veldwerk, dienen alle betrokken partijen hiervan op de hoogte te worden gebracht.

4.3 Technisch kader

4.3.1 Termijn

De veldwerkfase wordt geraamd op 10 werkdagen, met een ploeg van 4 medewerkers. Hierbij wordt het aanleggen, documenteren en afwerken van de opgravingszones gerekend. Bij het veldwerk wordt uitgegaan van een personeelsbezetting bestaande uit minstens één veldwerkleider en twee assistent archeologen.

Na afronding van het veldwerk wordt in het Archeologierapport een inschatting van de benodigde tijd voor de verder rapportage en de benodigde natuurwetenschappelijk onderzoeken opgegeven. Voor de verwerking, assessment van de resultaten en rapportage wordt minimaal de veldwerkleider ingezet.

4.3.2 Begroting (raming)

In combinatie met de technische uitwerking en het schrijven van de rapportage worden de kosten hiervoor geraamd op ca. € 36.000 ex. BTW. De prijs omvat voorbereiding (melding start onderzoek, startoverleg), administratie, landmeting, archeologische registratie, rapportage, werfvoorzieningen (keet, toilet, container) en het graafwerk. Expliciet niet inbegrepen zijn de kosten voor eventuele bemaling en natuurwetenschappelijk onderzoek.

De geraamde kostprijs van het natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie op basis van de hierboven genoemde strategie voor staalname bedraagt € 5.000. ex. BTW. Het bepalen van de noodzaak van het aanwenden van dit budget gebeurt na uitvoering van het veldwerk en in functie van de onderzoeksvragen.

4.3.3 Personeelseisen

Het team dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een erkend archeoloog die als veldwerkleider optreedt. Deze persoon beschikt over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 120 werkdagen op landelijke sites op zandleembodem. Indien de erkend archeoloog niet aanwezig is in het veld, dient een veldwerkleider met dezelfde competenties continu aanwezig te zijn en diens taken over te nemen.

De erkende archeoloog en/of veldwerkleider heeft de autoriteit over de uitvoering van het gehele project en staat in voor onder meer de melding van de aanvang van opgraving, het indienen van het archeologierapport en het eindverslag, het beheren van archeologische ensembles tijdens het onderzoek en het overdragen van archeologische ensembles aan het einde van het onderzoek. Indien de erkende archeoloog zelf of binnen zijn organisatie niet beschikt over bepaalde specialistische expertise en dit onderzoek uitbesteedt, maakt hij de opdrachtomschrijving hiervoor dusdanig op dat de uitvoering verloopt conform de bepalingen uit de Code van Goede Praktijk. De veldwerkleider draagt de dagelijkse leiding van het archeologisch onderzoek, brengt de voorziene onderzoeksstrategie ten uitvoer en behoudt de controle over de werkzaamheden.

De veldwerkleider wordt bijgestaan door 1 assistent archeoloog die beschikt over het diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit en minstens over 120 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 60 werkdagen op landelijke sites op zandleembodem. De assistent archeoloog vervult uitvoerende taken, op aansturen van de veldwerkleider, en staat de veldwerkleider bij in zijn taken.

Naast de assistent-archeoloog dienen nog 2 veldmedewerkers zonder specifieke vereisten het team bij te staan.

Naast de archeologen kan het team worden bijgestaan door een aardkundige. Hoofdstuk 21 uit de Code Goede Praktijk bespreekt de inzet van een aardkundige bij opgravingen.

Natuurwetenschappers, geofysici en materiaaldeskundigen worden alleen aangewend op vraag van de erkend archeoloog die het nodig acht op basis van de gegevens die vergaard worden tijdens de archeologische opgraving.

4.4 Deponering en conservatie archeologisch ensemble

Vergaarde data en vondsten, het archeologisch ensemble, blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na onderzoek kan dit ensemble opgenomen worden door een erkend erfgoeddepot, indien dit voor de regio aanwezig is. Dit in overeenkomst met de opdrachtgever. Indien dit depot niet voorhanden is, dient een ander depot te worden gezocht of kan een afspraak gemaakt worden met het uitvoerend bedrijf voor opslag.

4.5 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

4.6 Verwijderen van ruderale vegetatie

Het rooien van de bomen en verwijderen van ruderale vegetatie kan voorafgaand aan het archeologisch onderzoek enkel gebeuren tot op maaiveldniveau. Hierbij mag enkel gekapt worden tot maximaal aan het maaiveld. Het uittrekken, ontstronken, uitfrezen of andersoortig verwijderen van de wortels is niet toegestaan voorafgaand aan het archeologisch onderzoek. Indien het noodzakelijk is voor het archeologisch onderzoek kunnen deze verwijderd worden gedurende het archeologisch onderzoek, na advies van de uitvoerende archeoloog en al dan niet onder begeleiding hiervan.